

Pantomyma Theater as a Phenomenon of Modern Spectacular Culture: Specifics of Additional Transmission Channels

Svarnyk Bohdan,

lecturer,

Kiev National University of Culture and Arts,

Kiev, Ukraine

Abstract

The article reveals the peculiarities of the representation of pantomime theaters in the conditions of new broadcasting channels (on the example of Internet sites and social networks), as well as theorizes socio-cultural conditions that at the present stage determine communication in pantomime theater.

The study found that modern pantomime theater, as a phenomenon of entertainment culture, actively represents itself in the network space, which has become an additional channel for broadcasting performances, expanding the boundaries of the audience and providing other opportunities for viewing; rethinks the relationship with the viewer, his role in communication, as well as his own place in the modern world. It is shown that social networks and Internet sites are important platforms for self-presentation of pantomime directors and spectators, discussion and formation of possible directions for further development. In addition to photos and videos (photos of troupe members, videos of pantomimes, videos from tours and festivals), the theaters' websites provide textual information about the history of the group and the theater's activities at the present stage, textual annotations of performances, reviews and forms of communication.

Keywords: pantomime theater, entertainment culture, social networks, Internet sites.

Актуальність дослідження. На сучасному етапі театр пантоміми вимагає нових, більш складних культурологічних досліджень, зокрема як феномен видовищної культури в системі сучасних соціокультурних умов.

Як феномен видовищної культури XXI ст. театр пантоміми переходить межі театральних будівель і на сучасному етапі активно репрезентує себе в мережевому просторі, переосмислює стосунки з глядачем, його роль в комунікації, а також власне місце в сучасному світі.

Особливості репрезентації діяльності театрів пантоміми в мережі Інтернет актуалізують здійснення наукового дослідження означеного аспекту з позиції сучасної культурології.

Аналіз публікацій. Історіографічний аналіз засвідчив, що незважаючи на зростання інтересу вітчизняних дослідників до проблем пантомімічної культури, в тому числі аспектів, пов'язаних із діяльністю студійних колективів та театрів-студій,

проблематика репрезентації сучасного театру пантоміми в умовах нових медіа як найпопулярніших каналів трансляції не стала предметом дослідження жодного з них.

Так, наприклад, спробу ґрунтовного аналізу розвитку пластичної драми в українському театрі на прикладі самобутнього театру «Академія руху» (Кривий Ріг) здійснює відома українська театрознавиця А. Підлужна в монографії «Феномен Бельського» [1], прослідковуючи трансформацію колективу від студії пантоміми (1974 р.), першого в Україні народного театру пантоміми (1983 р.), професійного молодіжного театру-студії пантоміми (1987 р.) до міського театру музично-пластичних мистецтв «Академія руху» (1994 р.), якому в 2012 р. присвоєно звання академічного.

Окремі аспекти діяльності колективів вітчизняних студій пантоміми в останній третині XX ст., створених на їх основі наприкінці XX – на початку XXI ст. театрів-студій (одеського театру «Маски-шоу», художній керівник Г. Делієв, Криворізького театру музично-пластичних мистецтв «академія руху», під керівництвом О. Бельського та А. Бельської), а також нових театрів-студій пантоміми (студентського театру «Мім-Арт Лабораторія», створеного на базі Київської муніципальної академії естрадного і циркового мистецтва, та мім-театру «Quartet DEKRU») розглядаються у науковій публікації Н. Ужвенко «Українські колективи пантоміми (друга половина XX – початок XXI століття)» [5].

Мета статті – виявити особливості репрезентації діяльності театрів пантоміми в умовах нових каналів трансляції (на прикладі інтернет-сайтів та соціальних мереж), а також теоретизувати соціокультурні умови, що на сучасному етапі визначають комунікацію в театрі пантоміми.

Виклад основного матеріалу. Видовищні форми презентації цінностей життя та культури завжди користувалися неабиякою популярністю. Їх поліфункціональність дає основи розглядати видовище як художньо-образне явище і водночас як спосіб задоволення естетичних вражень та емоційний настрій суб'єктів міжкультурної комунікації. Так, Я. Ратнер наголошує, що «саме видовище стає соціально-естетичним феноменом надзвичайно широкого діапазону, відповідно, потребує глибокого осмислення, дослідження його природи, форм та функцій, уточнення естетичних характеристик» [2, с. 3].

Деякі дослідники видовищної культури акцентують не лише на її естетичних цінностях, стверджуючи, що функціональний ряд цього явища набагато ширше і значніше. Н. Хісматуліна наголошує на тому, що «видовищність, або спектаклярність, як естетична категорія посилає до візуального масштабного, монументального, тотального – того, чия велич та просторова перевага вражають» [6, с. 164] – ця риса видовища значною мірою зумовлює його соціально-культурну значущість. Відомий італійський дослідник А. Банфі пов'язує соціокультурну значущість видовища з такими його атрибутивними особливостями, як «символі дієвості» та «колективна участь», які надають особливий відтінок комунікативній енергетиці видовища.

О. Рожок визначає видовище як специфічний процес людської взаємодії та взаємовпливу, що виникає внаслідок певного публічного медіадійства, головне місце в якому займає театралізація (зокрема сукупність аудіальних та візуальних компонентів) [3, с. 84].

У даній статті розглядаємо видовищну культуру як динамічне художньо-естетичне явище, що наділене могутнім потенціалом впливу і характеризується тривалим шляхом змістово-формотворчих трансформацій.

В історії та теорії культури мистецтво загалом та мистецтво пантоміми зокрема позиціюється як елемент людської діяльності, універсальна мова культури, що функціонує в соціальному часі та соціальному просторі [4, с. 419].

Завдяки специфічним ознакам, сформованим протягом століть, мистецтво пантоміми надає необмежені можливості використанню невербальної мови у процесі розкриття змісту та ідеї постановки. У пошуках синтетичних форм видовища пантоміма активно синтезує елементи інших видів мистецтва.

В умовах професійного театру, на базі нових стилістичних можливостей сучасної мови пантоміми, визначається новаторські якості пластичного видовища, багаторівнева структура якого дозволяє одночасне співіснування в полотні постановки асоціативно-філософської та міфологічної реальності.

Театр пантоміми початку XXI ст. – унікальний феномен, дослідження якого передбачає диференціацію сенсово-змістових структур, що вписані у соціокультурний контекст у вигляді координат простору і часу сучасної видовищної культури.

Театр пантоміми в Україні заслуговує на особливу увагу як феномен видовищної культури, що наділений специфічними рисами та особливостями, оскільки його формування безпосередньо пов'язано з орієнтованістю на провідні світові тенденції, передусім європейської школи пантоміми, і водночас він репрезентує яскраву індивідуальність, тяжіння до саморозвитку та створення власного локального культурного коду. Як невід'ємна частина української соціокультури, театр пантоміми вирізняється характерними особливостями, а синтез класичної пантоміми та індивідуальних творчих підходів представників сучасної вітчизняної видовищної культури дозволяє розглядати унікальний прояв феномену театру.

У даній статті поняття сучасні соціокультурні умови комунікації театру пантоміми являє собою складну багатокомпонентну структуру, що включає: різноманітні рівні комунікації, її матеріальні та нематеріальні межі, норми та конвенції. Таке формулювання дозволяє розглянути театр пантоміми не лише як художню практику, але і як явище в складній мережі культурних взаємозв'язків. Сучасні соціокультурні умови комунікації театру пантоміми проблематизовано на матеріалі офіційних сайтів та сторінок у соціальних мережах українських театрів пантоміми.

У третьому десятилітті ХХІ ст. театр пантоміми активно проявляє себе на новому майданчику – у Всесвітній мережі Інтернет, що стала додатковим каналом трансляції вистав, розширивши кордони аудиторії та надаючи інші можливості для перегляду. На сайтах театрів, окрім фото та відеоматеріалів (фотографії членів трупі, відеозаписи пантомімічних постановок, відео з гастролей та фестивалів) надано текстову інформацію про історію заснування колективу та діяльність театру на сучасному етапі, текстові анотації вистав, рецензії та форми для спілкування.

Аналізуючи представлені в Інтернеті офіційні сайти українських театрів пантоміми та сторінки в соціальних мережах (Facebook) - «Театр пластичної драми», пластично-візуальний театр «Quartet DEKRU», театру міміки та жесту «Райдуга», театру «Прекрасні квіти», можемо зробити висновок, що їх основним завданням є просування, привернення додаткової потенційної аудиторії до оффлайн-виступів, а також формування та закріплення позитивного іміджу у реальної аудиторії.

Так, наприклад, на офіційній сторінці пластично-візуального театру «Quartet DEKRU» у хронологічному порядку міститься інформація про багаторічну діяльність

колективу, створеного у 2010 р. Серед іншого значну увагу приділено висвітленню фестивальної (виступи на Театральному фестивалі «Мельпомена Таврії», 2020 р.; майстер-клас в рамках фестивалю імпровізації та медитації «Ім'я», 2020 р. та ін.) та гастрольної діяльності «Quartet DEKRU» (зокрема гастролі містами Італії в 2019 р.: Settimo Milanese (Semeion Teatro), San Giovanni in Persicento (teatro Comunale), Oppido Lucano (teatro Johanes Obadiah), Moliterno (teatro Pino), Venosa (teatro Lovaglio), Conselice (teatro Comunale), виступам у рамках проєкту «Grand gala du cirqu» під керівництвом компанії «Circo e Dintorni» (Тренто, Турин, Флоренція, Венеція), а також роботі створеної на базі театру школи пантоміми, пластики та акторського мистецтва «Dekru acting school» [8].

За посиланням відвідувачі сторінки можуть перейти на відеохостинг «YouTube», де представлено сценічні номери та пантомімічні вистави театру: «Show Light Souls NEW!», «Silent movie», «Preparation for the holiday», «Magnet», «In the cinema», «Crash – test», «Faster!Higher!Stronger!», «I LOVE YOU», «Underwater world», «He + She», «Inspiration» та ін. [7].

У контексті специфіки транслявання пантомімічних вистав, в онлайн версії з'являються нові можливості – продивитися виставу ще раз, осмислити його більш детально, а також прочитати додаткову інформацію про постановку. Виходячи з особливостей мистецтва пантоміми, означені можливості зумовлюють інноваційне сприйняття глядачем пантомімічної вистави, оскільки окрім суто візуального сприйняття у цьому випадку додається текстова інформація.

Висновки. Дослідження виявило, що сучасний театр пантоміми, як феномен видовищної культури, активно репрезентує себе в мережевому просторі, який став додатковим каналом трансляції вистав, розширивши кордони аудиторії та надаючи інші можливості для перегляду; переосмислює стосунки з глядачем, його роль в комунікації, а також власне місце в сучасному світі. Показано, що соціальні мережі та інтернет-сайти є важливими майданчиками самопрезентації режисерів-постановників пантомімічної вистави та глядачів, обговорення та формування можливих напрямків подальшого розвитку. На сайтах театрів, окрім фото та відеоматеріалів (фотографії членів трупі, відеозаписи пантомімічних постановок, відео з гастролей та фестивалів) надано текстову

інформацію про історію заснування колективу та діяльність театру на сучасному етапі, текстові анотації вистав, рецензії та форми для спілкування.

References

1. Pidluzhna, A. (2019). Belsky's phenomenon. Kyiv: AVIAZ.
2. Ratner, Ya. V. (1980). Aesthetic problems of entertainment arts. Moscow: Art.
3. Rozhok, O. V. (2011). Spectacle as a game: natural, historical, cultural and artistic dimensions. Bulletin of the State Academy of Management of Culture and Arts, Issue 3, pp. 83–88.
4. Theory of culture (2008). S. N. Ikonnikova, V. P. Bolshakova (Ed). St. Petersburg: Peter.
5. Uzhvenko, N. Ya. (2019). Ukrainian collectives of pantomime (second half of XX – beginning of XXI centuries). Era of pantomime. Laboratory for the Study of Eurasian Theater Culture of the XX–XXI Centuries: Materials of the III International Scientific and Practical Conference / otv. Ed. Smirnyagina T. Yu. Moscow: Mittel Press, pp. 179–191.
6. Khismatulina, N. A. (2015). Entertainment and participation: antagonistic categories of analysis of modern artistic practices. News of the Ural Federal University. Series 3. Social sciences, no. 2 (140), pp. 162–170.
7. Quartet DEKRU. YouTube. URL : <https://www.youtube.com/user/DekruOfficial>.
8. Quartet DEKRU. Facebook. URL : <https://www.facebook.com/quartetDEKRU>.

Translation of the references to the author's language

Список використаних джерел

1. Підлужна А. Феномен Бельського. Київ : АВІАЗ, 2019. 228 с.
2. Ратнер Я. В. Эстетические проблемы зрелищных искусств. Москва : Искусство, 1980. 135 с.
3. Рожок О. В. Видовище як гра: природний, історикокультурний і мистецький виміри // Вісник Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв. 2011. Вип. 3. С. 83–88.
4. Теория культуры / под ред. С. Н. Иконниковой, В. П. Большакова. Санкт-Петербург : Питер, 2008. 592 с.
5. Ужвенко Н. Я. Украинские коллективы пантомимы (вторая половина XX – начало XXI столетий) // Эра пантомимы. Лаборатория изучения евразийской театральной культуры XX–XXI вв.: Материалы III международной научно-практической конференции / отв. Ред. Смирнягина Т. Ю. Москва : Миттель Пресс, 2019. Вып. 3. С. 179–191.

6. Хисматулина Н. А. Зрелищность и участие: антагонистические категории анализа современных художественных практик // Известия Уральского федерального университета. Серия 3. Общественные науки. 2015. № 2 (140). С. 162–170.

7. Quartet DEKRU. YouTube. URL : <https://www.youtube.com/user/DekruOfficial> (дата звернения : 20 листопада 2021).

8. Quartet DEKRU. Facebook. URL : <https://www.facebook.com/quartetDEKRU> (дата звернення : 20 листопада 2021).